

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tat-23 ta' Frar, 2017

Rikors Maħluf numru: 258/16LM

Ruben Belli (K.I. 408065M)

vs.

Yordon Marinov

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf tal-attur **Ruben Belli** (minn issa 'l quddiem "l-attur") ipprezentat fit-30 ta' Marzu, 2016, fejn wara li ppremetta s-segwent, talab illi din il-Qorti:

1. *Illi fit-30 ta' Mejju, 2015, għall-ħabta tad-9.30p.m., ir-rikorrent kien qiegħed jaqsam Triq il-Fliegu ġewwa Qawra/San Pawl il-Baħar meta l-intimat tajru waqt li dan kien qiegħed isuq vettura tat-tip Fiat Brava bin-numru tar-reġistrazzjoni ADN 104.*
2. *Illi dan l-incident seħħ tort unikament tal-intimat u dan minħabba nuqqas ta' attenzjoni, imperizja u nuqqas ta' osservazzjoni tar-regoli tat-traffiku, u dan kif ser jiġi ppruvat fis-smiġħ ta' din il-kawża.*
3. *Illi b'konsegwenza ta' dan l-incident l-attur soffra dizabilità permanenti fuq persuntu.*
4. *Illi għalkemm interpellat sabiex iħallas kumpens dovut l-intimat baqa' inadempjenti.*
5. *Illi għalhekk kellha ssir din il-kawża.*
6. *Illi l-attur jaf b'dawn il-fatti personalment.*

Għaldaqstant l-esponent jitlob umilment li din il-Qorti joġġobha tiddikjara:

1. *Tiddikjara illi l-incident li seħħ għall-ħabta tad-9.30p.m. fit-30 ta' Mejju, 2015 fi Triq il-Fliegu Qawra/San Pawl il-Baħar, fejn safa mtajjar l-attur seħħ tort unikament tal-konvenut, u dan minħabba nuqqas ta' attenzjoni, negligenza, imperizja u nuqqas ta' osservanza tar-regoli tat-traffiku.*
2. *Tiddikjara li minħabba dan l-incident l-attur soffra danni ta' natura permanenti fuq persuntu.*
3. *Tillikwida d-danni hekk sofferti, okkorendo bl-opera ta' periti nominandi.*
4. *Tordna lill-konvenut iħallas lill-attur l-ammont hekk likwidat.*

Bl-ispejjeż, inkluż dawk tal-ittra ufficjali prezentata kontestwalment a tenur tal-Kapitolu 104 tal-Liġijiet ta' Malta bl-imġax kontra l-konvenut li minn issa ingunt in subizzjoni.

Rat il-verbal tas-seduta tat-30 ta' Settembru, 2016 fejn wara li aċċertat ruħha li l-konvenut **Yordon Marinov** (minn issa 'l quddiem "il-konvenut") kien debitament notifikat u li però ma kienx ippreżenta risposta maħlufa, din il-Qorti ddikjaratu bħala kontumaci għall-finijiet u effetti kollha tal-ligi.

Rat l-atti tal-kawża inklużi d-dokumenti esebiti.

Semgħet ix-xhieda prodotti mill-attur.

Rat il-verbal tas-seduta tas-16 ta' Diċembru, 2016, fejn il-Qorti ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza, wara li kemm l-attur kif ukoll il-konvenut ingħataw il-fakultà li jippreżentaw noti ta' sottomissjonijiet, imma dawn naqsu milli jagħmlu dan.

Ikkunsidrat:

Illi l-istitut tal-kontumacja jew kontumelja ma jfissirx abbandun tal-kontestazzjoni:

“biex tissussisti l-kontumacja din trid tkun kemm fl-atti kif ukoll fl-udjenza. Huwa manifest għalhekk li assenza mill-att trid tiġi konfermata b'assenza wkoll mill-udjenza fis-sens sħiħ tal-kelma” - **Benny Zaffarese *nomine vs. Maximillian Castagna nomine***, Appell, 30 ta' Gunju, 1997; **Costantino Abela vs. George Azzopardi**, Appell, 28 ta' Mejju, 1990). Minn dan jitnissel illi l-kontumacja strutturalment trid tissussisti kemm fil-forma kif ukoll fis-sustanza;

Dan iwassal għal din ir-riflessjoni l-oħra. “Għalkemm il-konvenut jibqa’ kontumaċi, dan ma jagħtix lok għall-preżunzjoni tal-abbandun tal-liti, għad-difett ta’ eċċezzjonijiet legittimi, jew għal adeżjoni għad-domanda, imma, invece, għas-supposizzjoni ta’ remissjoni għall-ġustizzja tat-tribunal” (**Kollez. Vol. XLIII P I p 545**). Fi kliem ieħor, l-invokazzjoni tal-principju “*pro contumacies omnia jura clamant*” (Ara **Kollez. Vol. XXI P II p 234**);

Minn dan isegwi illi “l-ġudikant għandu jeżamina jekk it-talba hix ġustifikata indipendentement mill-kontumaċja tal-konvenut” **Giuseppe Wismayer vs. Giovanni Magro**, Qorti tal-Kummerċ, 24 ta’ Novembru, 1934 (**Kollez. Vol. XXIX P III p 35**). *Una volta* li l-kontumaċja ma tfissirx ammissjoni imma tfisser kontestazzjoni “l-attur xorta jibqa’ li jrid jipprova t-talbiet tiegħu u l-premessi għalihom” - **Joseph Edmond sive Jesmond Mizzi vs. Brian u Jeffrey J. Mizzi nomine**, Appell, 27 ta’ Marzu, 1996.”¹

Barra minn hekk ġie ritenut ukoll illi:

“Hu paċifiku li l-kontumaċja ma hijiex ammissjoni” u “skont kif dejjem ġie riferut minn dawn il-Qrati l-kontumaċja għandha tiġi interpretata wkoll bħala oppożizzjoni u l-Qorti għalhekk tidhol f’ċerti dettalji li tħoss illi huma meħtieġa biex tistabbilixxi l-verità tal-fatti”.²

Illi għaldaqstant fejn tissusisti l-kontumaċja bħal fil-kawża odjerna, l-attur għandu jipprova l-każ tiegħu daqslikieku l-konvenut ikkontesta l-kawża.

¹ Appell Ċivili (Għawdex) fl-ismijiet **SMS Insurance Agency Limited vs. Irving & Co. Ltd.**, 07.07.2005.

² P.A., **Ruth Apap vs. Noel Apap**, 30.06.1995.

Provi u rizzultanzi

Il-provi li tressqu mill-attur jikkonsistu f'affidavit tal-attur **Ruben Belli**³ u ta' martu **Lucy Belli**⁴ u f'dokumenti esebiti mill-istess attur konsistenti f'ritratt tat-triq fejn seħħ l-incident⁵, ir-rapport mediku redatt mit-tabib Alec Sultana, speċjalista ortopediku datat 10 ta' Ottubru, 2015⁶, kopja tal-*Full Road Accident Report*⁷, irċevuti ta' spejjeż li kellu jinkorri l-attur minħabba dan l-incident⁸, il-formoli tat-taxxa fuq l-*income* u *self assessment* tas-snin baġċi 2013, 2014 u 2015 tal-attur u formoli għall-istess snin tar-rendikont tal-VAT⁹ tal-attur u dokumenti oħra dwar l-appuntamenti mediċi li l-attur kellu, fosthom mat-Tabib Alec Sultana u l-isptar.¹⁰ L-attur tella' jixhdu wkoll lis-Surgent tal-Pulizija **PS 1557 Bertly Aquilina**¹¹ li rredieġa r-rapport tal-Pulizija dwar l-incident, lil **Doris Vella Cassia**, rappreżentanta tal-isptar Mater Dei li esebiet kopja tal-*file* mediku tal-attur¹² u l-kirurgu ortopediku **Mr Alec Sultana**.¹³

Illi l-incident mertu ta' din il-kawża seħħ is-Sibt 30 ta' Mejju, 2015 fi Triq il-Fliegu, San Pawl il-Baħar meta l-attur kien ma' martu qegħdin jaqsmu t-triq. It-triq fejn seħħ l-incident tidher li hi relattivament dritta. Il-ħin tal-incident

³ A fol. 24 u 25.

⁴ A fol. 65 u 66.

⁵ A fol. 26.

⁶ A fol. 4 u 5.

⁷ A fol. 31 sa 37.

⁸ A fol. 29, 30 u 46.

⁹ A fol. 49 sa 64.

¹⁰ A fol. 27, 28, 38 sa 45 u 47 sa 48.

¹¹ A fol. 69 sa 71.

¹² A fol. 73 sa 81.

¹³ A fol. 83 u 84.

kien madwar id-disa' u nofs ta' filgħaxija u l-incident seħħ quddiem is-Santana Hotel, fejn it-triq hi illuminata sew bl-istess *hotel*.

Illi l-attur **Ruben Belli** u martu **Lucy Belli** xehdu li kienu għadhom kif niżlu l-bankina biex jaqsmu bejn żewġ vetturi pparkjati u f'daqqa waħda daħlet minn kantuniera l-karozza li kien qed isuq il-konvenut. Il-konvenut kien għaddej bi *speed* qawwi, tant li qabeż fil-karregġjata opposta, fejn kien hemm l-attur u martu u bl-*speed* li kien ġej il-konvenut, l-attur kellu ħin biss li jimbotta lill-mara tiegħu 'l ġewwa u hu ntlaqat in-naħa ta' quddiem ta' irkuptejh bil-*bumper* tal-vettura misjuqa mill-konvenut. Fl-istqarrija li ta l-konvenut **Yordon Marinov** lill-Pulizija wara li rrintraċċjawh, minħabba li l-konvenut meta tajjar lill-attur ma waqafx, jgħid li hu kien qed isuq quddiem is-Santana Hotel u lemaħ erbgħa persuni fit-triq u pprova jevitahom, però laqat wieħed minnhom. Peress li bdew jgħajtu hu beza' u baqa' għaddej u ma waqafx biex jara x'kien ġara.

Illi f'dan l-istadju jkun utili li l-Qorti teżamina x'inhuma l-obbligi tal-*pedestrian* u x'inhuma l-obbligi tas-sewwieq u qiegħda għalhekk tagħmel riferiment għal sentenza ta' din il-Qorti kif diversament preseduta fl-ismijiet **Michele Lanteri vs. Alan Spiteri**¹⁴ li għamlet rassenja dettaljata tal-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna dwar l-imsemmija obbligi:

“Illi hawn wieħed irid iħares lejn l-obbligi ta' *pedestrian* u l-obbligi ta' sewwieq u ssir riferenza għas-sentenza **Rita Calleja vs. Joseph Agius** (PA (JSP) 5 ta' Ottubru,

¹⁴ P.A., 29.02.2012.

1995 – Vol. LXXIX.ii.1277) fejn ġie riaffermat il-prinċipju li:-

“Jekk *pedestrian* ikun qiegħed ruħu f’post fejn mhux suppost ikun u d-*driver* li jkun qiegħed isuq karozza b’mod regolari jsib ruħu f’posizzjoni ta’ emerġenza subbitaneja minħabba fih, dak id-*driver* m’għandux jiġi tenut ħati ta’ sewqan perikoluż u tal-konsegwenzi li jista’ jsofri f’dik il-kontinġenza (Vol. XXXIX.iv.1031).”

Illi dwar id-difiża tas-*sudden emergency* ma tistax tiġi sollevata b’suċċess meta kien hemm “qabel” vjolazzjoni mill-parti tad-*driver*, għax allura jkun hu stess li ħoloq l-emerġenza b’dik li tissejjaħ *self-created incapacity* in kwantu li ma setax iżomm *a tempo, stante* li kien miexi bi *speed* żejjed (vide **Il-Pulizija vs. Capt. Arthur Gera**, 13 ta’ Diċembru, 1958).

Illi imbagħad fis-sentenza **Antonella Tonna vs. Roderick Gauci et.** (P.A. (G.V.) – 8 ta’ Ottubru, 2004 - Ċit. Nr: 2025/00/GV) intqal hekk:-

“Skont il-ġurisprudenza ta’ dawn il-Qrati ma hemmx dubju li *pedestrian* huwa ntitolat għall-eżercizzju ta’ *reasonable care* da parti tad-*drivers*, anke meta jinżlu mill-bankina u jkun fil-*carriageway*, u għalhekk il-fatt li *pedestrian* kien fil-*carriageway* ma jeżonerax lid-*driver* mill-ħtija, jekk dan id-*driver* ma jkunx uża *reasonable care*” (App. Krim **P vs. C Demicoli** Vol 37 p 4 p 1157”).

“M’hemmx presunzjoni li *pedestrian* għandu dejjem raġun. Imma lanqas m’għandu jitqies bħala intruż” (App. Civ. **Bongailas vs. Mercieca** Vol.L 1 p 15).”

Illi f’sentenza oħra pjuttost riċenti fl-ismijiet **John Ransley et. vs. Edward Restall et** (P.A. (LFS) – 10 ta’ Mejju, 2005 - Cit Nru: 154/02/LFS) ingħad ukoll li:-

“Dwar il-*pedestrian* jingħad li dan għandu juża l-massimu prudenza meta jiġi biex jaqşam triq. L-artikoli 20 u 21 tal-*Highway Code* jgħidu hekk :-

'20. Always use subways, footbridges, pedestrian crossings or central refuges, where provided. Otherwise, cross the road where you have a clear view of the road both ways.

21. Before you cross, stop at the kerb, look right, look left, and look right again. Do not cross before the road is clear.'

Il-*pedestrian* suppost li jara vettura ġejja għax din ma taqax mis-sema. Ukoll fattur indikattiv dwar tort ta' *pedestrian* huwa meta jkun għadu kif nizel il-bankina għax jekk ikun kważi qasam it-triq allura d-*driver* ikun kellu possibiltà kbira li jilħaq jarah. Li persuna tintlaqat viċin tal-bankina minn fejn tibda taqşam, hija indikattiva ta' distanza ravviċinata ħafna għall-karozza li ttajjarha. Ara sentenza tal-Qorti tal-Appell Ċivili Superjuri fl-ismijiet **Micallef George noe. vs. Camenzuli Gordon** deċiża fis-7 ta' Ottubru, 1997.

Illi fis-sentenza tal-Onorabbli Qorti tal-Appell fl-ismijiet **Joseph Mifsud proprio et. noe. vs. Tania Craus** (A.C. - 7 ta' Ottubru, 2005 - App. Ċiv 1417/96) ġie osservat:-

"Illi hu d-dmir ta' sewwieq li jżomm dak li komunament tissejjaħ '*a reasonable look out*', liema dmir igib miegħu li s-sewwieq jara dak li jkun raġjonevolment vizibbli..." '*Reasonable look out*' ifisser id-dmir li s-sewwieq jara dak li jkun raġjonevolment vizibbli jew aħjar *in plain view* [Vol. LXXXII.III.322]. '*The duty to look implies the duty to see what is in plain view*' [Gibbs – *Trial of Motor Car Accident Cases Sec. 54*]. Iżda għalkemm is-sewwieq għandu l-obbligi fuq premessi, anke il-*pedestrian* għandu ċertu obbligi li jrid josserva qabel ma jinvasi territorju li mhux tiegħu, u cioè qabel ma jaqsam il-karreġġjata."

Illi dwar l-obbligi tas-sewwieq ingħad fis-sentenza ġja ċitata **John Ransley et. vs. Edward Restall et.** (P.A. (LFS) – 10 ta' Mejju, 2005 - Ċit Nru: 154/02/LFS) fejn ġie kkonfermat li:-

"Is-sewwieq għandu jipprova jieħu azzjoni evasiva biex jevita li jolqot lill-*pedestrian* u dan speċjalment jekk ma jkunx qiegħed isuq b'veloċità eċċessiva. Apparti mill-azzjoni evasiva biex ma jolqotx il-*pedestrian*, normalment is-sewwieq jieħu azzjoni relattiva – u cioè jagħfas il-*brake*

meta jirrealizza bil-presenza ta' persuna oħra quddiemu. Għandu l-obbligu li jkollu dwal biżżejjed, u aktar ma hemm viżwali limitata għandu aktar ikollu veloċità moderata ħafna. L-istess jingħad jekk it-triq ikollha konfigurazzjoni li tillimita l-viżwali. Irid ma jeċċedix il-massimu permess mil-liġi dwar veloċità u dan l-obbligu jiżdied jekk ikun qiegħed isuq viċin ta' xi skola, knisja, jew *playing field*. [Ara f'dan is-sens **George Micallef pro. et. noe. vs. Gordon Camenzuli** deċiża 7 ta' Ottubru, 1997 mill-Onor. Qorti tal-Appell Ċivili Superjuri.]”

Illi jekk dawn il-prinċipji kristallizzati mill-ġurisprudenza tal-Qrati jiġu applikati għar-riżultanzi mill-provi mressqin f'din il-kawża, il-Qorti ma tistax ħlief tasal għall-konklużjoni waħda, li kien l-agir negligenti tal-konvenut il-kawża prossima li wasslet għall-incident mertu tal-kawża. Dan billi kien is-sewqan eċċessiv tal-konvenut li ġabu f'sitwazzjoni li jitlef il-kontroll tal-vettura misjuqa minnu, tant illi mill-karreġġjata li kien qed isuq minnha, baqa' diehel fil-karreġġjata opposta u ma setax jevita lill-konvenut li kien għadu kif beda jaqşam it-triq, għad li kien rah flimkien ma' tliet persuni oħrajn. Il-konvenut tant kien ġej b'veloċità qawwija li meta laqat lill-attur bil-karozza, tgħajru minn fuq l-art u bid-daqqa l-attur spicċa fuq karozza oħra li kienet ipparkjata fuq l-istess naħa. Mill-istqarrija li l-konvenut stess ta lill-Pulizija, hu ra sewwa l-erbgħa min-nies, inkluż l-attur u martu, li kienu fit-triq, però ma rnextilux jevita lill-attur u spicċa laqtu bil-*bumper*. L-attur lanqas għamel tentattiv li jagħfas il-*brake* jew inaqqas l-*speed* u kien hu l-kawża esklussiva ta' dan l-incident bit-traskuraġni u s-sewqan eċċessiv tiegħu.

Danni sofferti mill-attur

Damnum Emergens

Illi l-attur esebixxa għadd ta' rċevuti li juru l-ispejjeż li nefaġ minħabba dan l-incident f'mediċini u visti mediċi. Dawn jammontaw għal **€407.86**.

Illi l-attur xehed li għamel seba' xhur ma jistax jaħdem u l-ħanut li kellu bl-isek ta' Jesmond Sporting Club¹⁵ mar lura ħafna. Mir-returns tat-Taxxa fuq l-income u self-assessment, jidher li minn dan il-ħanut l-attur kellu qligħ ta' €8,102 fl-2013, €10,101 fl-2014 u fl-2015 meta seħħ l-incident mertu tal-kawża, kellu qligħ biss ta' €4,813. Din il-Qorti għaldaqstant tikkunsidra li l-attur kellu telf ta' **€6,720** dik is-sena meta tqis li fl-ewwel 5 xhur qabel l-incident huwa kellu qligħ ta' ftit iktar minn [€4,800 ÷ 5 x 7].

Għaldaqstant bħala ***damnum emergens*** l-attur kellu **€7,127.86 [€407.86 + €6,720]**.

Lucrum Cessans

Illi l-attur li għandu karta tal-identità numru 408065M jirrizulta li fid-data tal-incident fit-30 ta' Mejju, 2015, kellu ftit inqas minn 50 sena. It-telf

¹⁵ Fil-formoli tat-Taxxa fuq l-Income n-negozju tal-attur hu deskritt bħala *snooker bar*.

minnu soffert fis-seba' xhur rimanenti tas-sena l-2015 qiegħed jiġi kkalkulat bħala *damnum emergens*. Fis-sena 2016 meta l-attur kellu 50 sena, l-introjtu tiegħu bħala qligħ fis-sena ta' qabel l-inċident kien ta' €10,101.00. Ir-rapport tal-ispeċjalista ortopediku *ex-parte*, Mr Alec Sultana¹⁶ mqabbad mill-attur stess, jasal għal konkluzjoni illi l-attur għandu dizabilità permanenti kawża tal-inċident mertu tal-kawża ta' ħamsa fil-mija (5%). Din il-konkluzjoni ta' dan l-espert mediku *ex parte* ma ġietx ikkontestata mill-konvenut li baqa' kontumaċi u qatt ma attenda għas-seduti tal-Qorti.

Il-Qorti ma tarax għalfejn m'għandiex toqgħod fuq il-konkluzjoni ta' dan l-espert mediku *ex parte*. Ir-rapport mediku ta' Mr Alec Sultana jagħti lill-Qorti ċ-ċertezza morali illi l-attur qed isofri minn dizabilità konsegwenza diretta tal-grieħi li l-attur ġarrab fl-inċident inkwistjoni u mhux minħabba xi kawża oħra:

"....A 1 cm. diameter ganglion cyst was found in the intercondylar region of the left knee but this is an incidental finding and has no clinical significance relating to the injury....."

CONCLUSION

*..... Taking everything into consideration, I am of the opinion that he has sustained a 5% (five per cent) permanent disability as a direct result of the injuries he sustained on the 30th, May, 2015."*¹⁷

¹⁶ A fol. 4 u 5.

¹⁷ A fol. 5.

Għaldaqstant tqis illi l-percentwal ta' dizabilità permanenti f'dan il-każ għandu jkun dak ċertifikat mill-espert mediku *ex parte* Mr Alec Sultana u għalhekk wara li ħadet inkonsiderazzjoni dawn il-fatturi, ser tgħaddi biex tikkomputa l-*lucrum cessans* li sofra l-attur kawża ta' din id-dizabilità permanenti tiegħu.

Il-Qorti ser tiegħu bħala qligħ annwali s-somma ta' €10,101 li kienet l-aħħar introjtu ta' sena sħiħa l-aktar viċin ta' meta seħħ l-incident inkwistjoni. Ma' dan ser iżżid is-somma ta' €1,000 biex tagħmel tajjeb għaż-żidiet fl-għoli tal-ħajja tul iż-żmien li ser jintuża bħala *multiplier*, tenut kont tal-fatt illi mill-provi in atti jirrizulta illi bejn l-2013 u l-2015 kien hemm żieda fil-qligħ tal-attur ta' iktar minn €1,000 fis-sena. B'hekk il-qligħ annwali ser jiġi kkomputat fl-ammont ta' €11,101.

Bħala *multiplier* ser jintuża l-perjodu ta' tlettax (13)-il sena, tenut kont tal-età tal-attur fi żmien l-incident, tal-*working life expectancy* tal-attur f'kuntast fejn il-*life expectancy* tal-Maltin żdiedet sostanzjalment, u tač-*chances and changes of life*.

Il-komputazzjoni tat-telf għandha ssir b'dan il-mod: $€11,101 \times 14 \times 5\% = €7,770.70$. It-tnaqqis għal *lump sum payment* solitament hu ta' 20%. Għalhekk l-ammont dovut lill-attur bħala *lucrum cessans* hu ta' **€6,216.56**.

B'kollox l-attur sofra danni ta' **€7,127.86** bħala *damnum emergens* u **€6,216.56** bħala *lucrum cessans*, b'kollox **€13,344.42**.

Decide

Għaldaqstant il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- 1. Tilqa' t-talbiet tal-attur u tiddikjara lill-konvenut Yordon Marinov unikament responsabbli għall-incident tat-30 ta' Mejju, 2015 fi Triq il-Fliegu Qawra/San Pawl il-Baħar, fejn safa' mtajjar l-attur, u dan minħabba nuqqas ta' attenzjoni, negliġenza, imperizja u nuqqas ta' osservanza tar-regoli tat-traffiku min-naħa tal-konvenut;**
- 2. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur b'konsegwenza tal-istess incident fis-somma ta' tlethax-il elf, tliet mija u erbgħa u erbgħin euro u tnejn u erbgħin ċenteżmu (€13,344.42);**
- 3. Konsegwentement tikkundanna lill-konvenut għall-ħlas tad-danni kaġunati u likwidati favur l-attur fis-somma ta' tlethax-il elf, tliet mija u erbgħa u erbgħin euro u tnejn u erbgħin ċenteżmu (€13,344.42)**

Bl-ispejjeż kollha u bl-imgħax li jibda jiddekorri mid-data tas-sentenza kontra l-konvenut.

Moqrija.